

MURI LÁSZLÓ–HOLNDONNER HERMANN–FORRAY LÁSZLÓ

A TERRORIZMUS FENYEGETÉSÉNEK VIZSGÁLATA A FELDERÍTÉSRE GYAKOROLT HATÁS ALAPJÁN

BEVEZETÉS

2001. szeptember 11-től már globális veszélyforrásként jelenik meg a terrorizmus a világon és egyben a terroristák új, másként gondolkodó és cselekvő nemzedékével kell számolnunk. A terroristák már nemcsak a „hagyományos” terrorista eszközökkel és felfogással küzdenek, hanem jelentős pénzügyi forrásokkal is rendelkeznek, módszereik kifinomultak, megnőtt a szervezettségük. Megváltoztak a terrortámadások célpontjai és a végrehajtás módjai, országok sora számolhat a terrorveszélyeztetettséggel. Újra lehet és kell is értelmezni az eddig érvényes biztonsági koncepciókat és az azok megvalósulását szolgáló konkrét intézkedési terveket, beleértve a felderítésre vonatkozó rendszabályokat is.

A 2002 novemberi „Prágai Csúcsértekezleten” Magyarország ajánlásokat fogalmazott meg arra, hogy katonai felderítőrendszere képességeinek fejlesztésével járul hozzá a szövetség felderítő képességeinek fejlesztéséhez, amelyet véleményünk szerint akkor tudunk hatékonyan fejleszteni, ha meghatározzuk a terrorista erők és tevékenységeik sajátos jegyeit, az általuk leggyakrabban alkalmazott eljárásokat.

A szerzők a terrorista erőket elsődlegesen a katonai felderítés szempontjából vizsgálják, annak érdekében, hogy legáltalánosabb felderítő ismérveiket bemutassák.

ÁLTALÁNOS ISMÉRVEK

A hagyományos katonai erők direkt és indirekt alkalmazása mellett előtérbe kerültek az erőszak alkalmazásának nem hagyományos formái is, azért hogy egyes elemek különböző célokat érjenek el. Ennek egyik formája a terrorizmus.

A *terrorizmus* egy rejtett, fegyveres, illetve részben fegyvertelen támadás az állam ellen, illetve nyilvános csapások az állami létesítmények, állami képviselők, valamint a lakosság alapvető életfeltételeit biztosító létesítmények ellen, hogy a nyilvános és privát életet oly hátrányosan akadályozzák, hogy egy politikai csoportosulás követeléseit véghezvihessék, vagy pedig a társa-

dalmi rendszert további politikai változások feltételeként döntően destabilizálják.

Ezekben az esetekben pszichológiai tevékenységeket is alkalmaznak a nyilvánosság befolyásolására, és erőszakos cselekményeket hajtanak végre a nyilvános élet zavarásának és akadályozásának érdekében, melyek együtt a bizonytalanság és tehetetlenség érzéséhez vezetnek, és ezt az állapotot céljaik véghezviteléhez közvetlenül ki tudják használni.

A terrorista hadviselés politikai és stratégiai feltételei különböző viszonyok között születhetnek.

A saját elhárító műveletek, és a saját erők felhasználásának tekintetében meg kell különböztetni azt a terrorista fenyegetést, ami saját céljait szolgálja, és egy olyan terrorista fenyegetést, ami egy konvencionális, hagyományos agresszió része, amelynek során, vagy már előtte az agresszió előkészítéseként kap szerepet.

A terrorista erők lehetnek civil (nem katonai), paramilitáris (félkatonai) vagy katonai eredetűek, tartozhatnak a saját, vagy egy idegen országhoz és legtöbbször nem ismerhetőek fel kombattáns elemként. A cselekményeket legtöbbször egyes személyek (akár nők és gyerekek is) vagy kisebb csoportok hajtják végre. Ezek az erők már korábban megtalálhatóak lehetnek az adott területen, illetve az országban (ún. „alvók”), vagy röviddel az akciók előtt szivárognak be különböző módokon az országba. Figyelembe kell venni azt is, hogy ezeknek az erőknek a lakosság között szimpatizánsai lehetnek, esetleg új tagokat is toborozhatnak közülük.

Egy hagyományos támadás előkészítése és támogatása során az agresszor a reguláris csapatokat is terrorista erőként alkalmazhatja. Ezek a hagyományos katonai erők többnyire raj, maximum szakasz erőben tűnnek föl, beszélhetik a lakosság nyelvét és civil ruházatot vagy idegen egyenruhákat is viselhetnek.

A TERRORISTA ERŐK TÁMADÁSÁNAK CÉLJAIKÉNT SZÁMÍTÁSBA JÖHETNEK

- Egyes személyek, akik nagy hatással vannak a nyilvánosságra, vagy pedig hatással vannak az állami vagy regionális döntésekre. Ilyenek lehetnek politikusok, vezető személyiségek a gazdaságban, vagy a fegyveres erők és szervek vezetői.
- Gyülekezetek, embercsoportok. A rájuk mért csapások a lakosság elbizonytalanítását szolgálják, rombolják az állami biztonsági szervek tekintélyét, és ezzel a pszichológiai hadviselés egyes eszközeit alkalmazzák.
- A legkülönbözőbb jellegű létesítmények a terroristák katonai vagy politikai célkitűzései szerint.

Ilyenek lehetnek példaként:

- A civil lakosság ellátásának létesítményei (energia-, ivóvíz-, élelmiszer-ellátás és egészségügyi biztosítás) Gondoljunk arra, hogy egy nap nem kapcsoljuk fel a villanyt, nem fűtünk, nem főzünk, és nem nézzük a TV-t. Így egy nap is szörnyen hosszúnak tűnhet egy modern ember számára, de mi van akkor, ha ez az állapot akár több hétig is eltarthat?
- A politikai vezetés létesítményei (állami és önkormányzati épületek, a biztonsági erők épületei, bíróságok, választó irodák, és egyéb nyilvános létesítmények) A konfliktusok egyik jellemzője a jog és a rend hiánya, de ezt a területen működő terrorista erők is előidézhetik tevékenységükkel.
- A kommunikáció és információtovábbítás, valamint az összeköttetés fenntartásának berendezései és létesítményei (rádióadó berendezések és antennák, átjátszó állomások, sajtóközpontok, nyomdák, közlekedési és szállítási berendezések, hidak, alagutak, vasúti építmények, légi közlekedés építményei stb.) Ezeknek a létesítményeknek a rombolása megakadályozza a hatásos ellentevékenységet, és elvonja az információt a lakosságtól, lehetővé téve ezáltal illegális adók működtetését.
- Katonai berendezések és létesítmények (parancsnokságok, laktanyák, táborok, katonai kommunikációs berendezések, harci infrastruktúra, repülőterek stb.). Elsősorban a terrorista hadviselés kezdeti időszakában azzal a céllal, hogy fegyvert és robbanóanyagot zsákmányoljanak, illetve a sok esetben megszálló hatalom jelképének tekintett katonaság (békefenntartó misszió esetében is) demoralizálása érdekében.
- A közlekedési infrastruktúra berendezései és létesítményei, mindenek előtt akkor, ha azok elfoglalása az elkövetkező konvencionális támadás szempontjából jelentősek.
- Vallási és más ideológiai jelképek és templomok, emlékművek. Például Koszovóban is sok esetben került sor templomok biztosítására.

A támadási célok kiválasztása legtöbbször a megcélzott publicitás mértéke szerint történik. A további döntési tényezők lehetnek:

- a cél fontossága;
- a cél veszélyessége;
- a cél sebezhetősége;
- a cél kijavításának vagy pótlásának lehetőségei és időtartama;
- a cél elvesztésének morális hatása az ellenfélre és a lakosságra.

Mindenek előtt olyan létesítmények, amelyek az államot és a lakosság életének jellemzőit testesítik meg, a fent leírtakon kívül a gazdasági létesítmények, globális gazdasági cégek képviselői, nemzetközi szervezetek képviselői (ENSZ, EBESZ) is a terrorista erők célpontjai lehetnek (pl. WTC, bagdadi ENSZ képviselő felrobbantása).

A terrorista erők által végrehajtott akciók lehetnek:

- bombatámadások és gyújtogatások (minden eszközzel végrehajtható, mint pl. járművek, repülőgépek, vonatok, levélbombák, gyújtópalackok);
- bűncselekmények;
- fogva tartottak megszöktetése;
- túszejtés;
- rajtaütések és lesállások.

A terroristák „harcí” módszerei:

- feszes vezetés és szervezés, szervezettség;
- pontos felderítés és gondos, akár évekig tartó előkészítés;
- a kiválasztott „cél” gondos felderítése, megfigyelése;
- az erők bejuttatása legális úton vagy beszivárgás a terepen, vízen vagy légi úton civil szállítóeszköz igénybe vételével, valamint szimpatizánsok és ügynökök támogatásával;
- a „szerepek” gondos elosztása;
- időzítés az akció megindításánál;
- meglepés;
- gyorsaság;
- a tevékenységek hatékony álcázása;
- az éjszakai tevékenység;
- kegyetlenség;
- pontos időzítés a legnagyobb rombolás, a hatás elérése érdekében;
- nem hagyományos és kíméletlen hadviselés;
- „lecsapni és eltűnni” elve érvényesül;
- magas mozgékonyaság;
- a humanitárius és nemzetközi jog alapelveinek és előírásainak gyakori semmibe vétele;
- a legmodernebb technológia használata különösen a fegyverek, vezetési-, és felderítőeszközök és robbanóanyagok terén;
- hely és idő szerint meglepetésszerű támadás, az akció gyors, tervszerű lefutása, az erők gyors elszakadása (öngyilkos merénylőkön kívül).

A FEGYVERES TERRORCSOPORTOK FELSZERELÉSE, AZ ELLÁTÁS MEGSZERVEZÉSE

A (had-) műveleti területen tevékenykedő fegyveres terrorista csoportok felszerelése meglehetősen vegyes képet mutat. Az alábbiakban néhány, a terroristákra jellemző eszközcsoportot mutatunk be.

A fegyverzet és felszerelés függ a támogatottságtól, és egy lehetséges bel-földi logisztikai bázis kiépítettségétől, és rendszerint a következőket foglalja magába:

- könnyű gyalogsági és kézi fegyverek;
- irányított rakéták;
- aknák;
- robbanóanyagok;
- vegyi, biológiai, sugárzó és nukleáris eszközök.

Egyéni fegyverzet és felszerelési tárgyak (a teljesség igénye nélkül):

Fegyverek:

- a szovjet AK–47, vagy AKM;
- a cseh M–25;
- az amerikai M–2, M14, vagy M–16.
- kézigránátok (repszhatású, érintésre robbanó, vagy gyújtó töltetű).

Ruházat kiegészítők:

- hátizsák;
- málhamellény;
- derékszíj;
- kulacs;
- sapka, vagy kalap, esetleg símaszk;
- terepszínű harci védőruházat;
- málhamellény;
- harci lábbeli;
- kés és acélpenge;
- fegyverkarbantartó eszközök;
- egészségügyi csomagok (aszpirin, kötszer);

Csoport szintű fegyverek:

- gránátvetők;
- aknavetők;
- taposóaknák;
- különféle páncéltörő és légvédelmi fegyverek.

A terrorista fegyveres csoportok által alkalmazott tüzérségi eszközök:

- aknavetők;
- hátrasiklás nélküli tüzesszökök;
- könnyű (automata) sorozatvetők.

A híradás eszközei:

- általában minden csoport (személy) rendelkezik rádióval, rádiótelefonnal (ezek többnyire kereskedelmi forgalomban beszerezhető berendezések).

Itt mindig abból kell kiindulni, hogy a terrorista erők fegyverzete, és felszerelése a legmodernebb színvonalnak felel meg, mivel ezek az eszközök a fejlődő országokban is megtalálhatóak és csempész bandák vagy a nemzetközi fegyverkereskedelem útján bárki kezében megjelenhetnek.

Az ellátásuk történhet:

- régóta előkészített, rejtett ellátópontokról;
- a levegőből történő utánpótlással;
- külföldről történő becsempészéssel.

Különböző bűncselekmények (lopások, rablások) által is biztosíthatnak maguknak eszközöket, főleg egy belülről induló terrorista akció kezdeti fázisában.

Az összeköttetést fenntarthatják a találkozási pontokon, „halott postaládákkal” vagy modern kommunikációs eszközök használatával (pl. mobiltelefon, Internet, személyhívó, rádió adó-vevők).

Elképzelhető, hogy a katonák ilyen fajta tevékenységgel mindennap találkozni fognak a békefenntartó és válságkezelő akciók során. Ha a terrorizmus fenyegetésével a továbbiakban is számolunk, akkor akár hazánk területén is számolhatunk szubverzív erők megjelenésével és tevékenységével. Fontos, hogy ismerjük ezeknek az erőknek a jellegét és tevékenységét, és megfelelő kiképzéssel fel kell készülni az elhárításukra.

A robbanó anyagok nagy rombolóerejük következtében a terrorista tevékenység kulcsfontosságú eszközei. Felhasználják hidak, vasúti pályák, katonai jelentőségű repülőterek, távközlési vonalak és elektromos távvezeték tartók stb. rombolására.

Műveleti területen a szükséges robbanóanyag mennyiséget akár a robbanószerkeket szállító járművek megtámadásával is megszerzik.

Az ellátás érdekében az anyagi készleteket esetenként kis (sport-) repülőgépekkel, kis hajókkal, kettős fenekű (plató) teherautókkal, lopott autóbusszokkal, vagy megrakott málhás állatokkal szállítják, egyes iszlám országokban a nők ruházata alatt is csempésznek eszközöket.

Az ellátás végrehajtásának módja függ a terep jellegétől, illetve az ellenőrzésük alatt tartott területtől. Amennyiben a csoportok rendelkeznek pénzzel, felvásárolják az élelmiszereket és gyógyszereket. Megfelelő helyen lévő, központi elhelyezkedésű és viszonylag biztonságos körzetekben nagyméretű fegyver- és lőszer rejtékhelyeket, raktárakat, elosztó bázisokat létesítenek.

A FEGYVERES TERRORISTA CSOPORTOK VEZETÉSE

A terrorista szervezetek és parancsnoki rendszerek — a katonai hierarchia szabályainak megfelelően — vezetőkből (vezérekből, alvezérekből) és követőkből állnak. A vezetők olyan módon biztosítják csapataik folyamatos vezetését, hogy a parancsnoki jogkört általában átruházzák az alacsonyabb szintű parancsnokokra.

A harcoló csoportok a körzetek birtokbavétele során egyedül tevékenykedhetnek, de minden parancsnoknak biztosítani kell, hogy az előljáró „parancsnokság” részletes utasításokat adhasson alárendeltjeinek. A parancsnokoktól elvárják, hogy hatékonyan vezessék harcosaikat, konkrét feladatokat határoz-
 zanak meg nekik és szigorúan ellenőrizték, hogy a megszabott feladatokat végrehajtják-e. Arra is kiképzik őket, hogy képesek legyenek kezdeményezően tevékenykedni, mikor váratlan helyzetek elé kerülnek.

Bizonyos vallási alapon szerveződő terrorcsoportok, szervezetek esetében megfigyelhető, hogy a vezető erősen fetiszizált személy. A vezetők erős testőrsé-
 get szerveznek maguk köré leghűségesebb és legjobban kiképzett harcosaikból.

Vezetési pontjaik nehezen megközelíthető helyen lévő, megfelelően megerősített és jól álcázott létesítmények, melyekből a csoportok a kommunikációs eszközök széles skálájával megbízhatóan vezethetők. Felfedés esetére a vezetői pontok gyors elhagyása érdekében rejtett menekülési útvonalakat készítenek elő.

A FEGYVERES TERRORISTA CSOPORTOK FELDERÍTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI HADMŰVELETI- HARCÁSZATI SZINTŰ FELDERÍTŐ ERŐKKEL

A hadműveleti-harcászati felderítő erők és eszközök terroristák elleni alkalmazásával elsősorban a nem honi területen végrehajtott műveletekben számolhatunk. Ez azonban nem zárja ki, hogy bizonyos fenyegetettségi helyzetben honi területen is szükségessé válik a hadműveleti-harcászati felderítő rendszer alkalmazása. Ebben az esetben a felderítő rendszernek a nemzetbiztonsági szak-
 szolgálatokkal, a BM terror elhárító szolgálataival szoros együttműködésben kell felderítési feladatait végrehajtania. A teljes katonai felderítő rendszer adatszerző képességét a kiemelt fontosságú objektumok biztosítására és a lakosság biztonságának, biztonságérzetének fokozására kell összpontosítani.

Az elkövetkezendő időszakban a különböző nemzetközi terrorizmus elleni missziókban számolnunk kell azzal, hogy a hadműveleti-harcászati felderítő rendszer egyes elemei honi területen kívül fognak felderítési feladatokat végrehajtani. (lásd: Afganisztán, Irak).

A műveleti területen tevékenykedő erők az alábbi adatforrások alkalmazásával képesek a terrorista csoportok felderítésére:

- járőrök;
- felderítő járőrök;
- különleges felderítőcsoportok alkalmazása;
- mozgócél-felderítő lokátor állomások, őrsők;

- távvezérelt harctéri érzékelő rendszerek telepítése;
- figyelőpontok;
- ellenőrző-áteresztő pontok telepítése;
- légi figyelés;
- rádiófelderítés és iránymérés;
- rádiótechnikai felderítés;
- pilótanélküli felderítő repülőgépek alkalmazása;
- a polgári lakosság kikérdezése;
- a befogadó állam felderítő rendszerétől kapott adatok felhasználása.

A járőrözés az információk megszerzésének és feldolgozásának egyik elsődleges eszköze. A járőrök az útvonal, a zóna- és a terület felderítés módszerei kombinációjának alkalmazásával, a polgári lakosság kikérdezésével gyűjtenek adatokat a lakosságról, a terroristák tevékenységéről, valamint a terepről. A járőrözés során megerősítő adatok szerezhetők a terrorista csoportok fegyverzetéről és az idegen tanácsadók jelenlétéről. A járőr kis ereje miatt sebezhetővé válik a lesállításokkal, vagy a támadásokkal szemben. A szervezetszerű felderítők kiküldési távolsága, az alkalmazás időtartama nagyobb, mint a „harcoló” századok járőreinél. *A felderítő járőrök (különleges felderítő csoportok) által végrehajtható feladatok:*

- támaszpontok helyének megállapítása és információk gyűjtése;
- figyelőpontok telepítése a támaszpontok megfigyelésére, a csapások eredményeinek felderítésére;
- valószínű utánpótlási útvonalak felderítése;
- körözés alatt álló személyek felkutatása, letartóztatása;
- ellátó bázisok felkutatása, az ott talált felszerelési tárgyak, eszközök pusztítása;
- konvojkísérés;
- civil helyi vezetés támogatása;
- humanitárius feladatok biztosítása;
- bekövetkezett esemény felszámolásában történő segítség, biztosítási feladatok ellátása;
- lézeres célmegjelölés az objektumok precíziós pusztítása érdekében.

A mozgócél-felderítő lokátor állomások őrsök a járőrök állományában vagy önállóan, nyílt területek, vagy pontcélok ellenőrzését szolgálják elsősorban éjszaka, illetve korlátozott látási viszonyok között. Az adatforrás jól alkalmazható a műveleti területen elhelyezkedő saját objektumok biztosítására is. A távvezérelt harctéri érzékelő rendszerek (jelenleg nincs az MH állományában) telepítésével képesek lehetünk a terrorista csoportok feltételezett mozgási irányában a mozgások felderítésére. Megszerzett információik alkalmasak a járőrök, MCFL eszközök, figyelőpontok rávezetésére, a jelezett tevékenység

felderítésének megerősítése érdekében. Az adó hatósugara körülbelül 15 kilométer a szenzorok és földi átjátszók esetében, s mintegy 100 kilométer a légi szállítású átjátszó állomások alkalmazásakor (ún. REMBASS eszközök).

A harcászati és a hadműveleti rádiófelderítés jelenleg rendszerben álló eszközei technikai színvonaluk miatt csak korlátozottan vehetők igénybe, kellő mobilitás hiány miatt elsősorban honi területen folytatott műveletekben. Feladatuk a terrorista csoportok híradásának felfedése, lehallgatása, irányméréssel az adópontok helyének meghatározása. Üzemeltetett rádiótechnikai berendezések helyének, paramétereinek megállapítása. Pilótanélküli felderítő repülőgépek jelenleg nincsenek a felderítőrendszer állományában. A rendszeresítésre kerülő eszköz — a fedélzetre telepített felderítő eszközök technikai paramétereinek figyelembevételével — a különböző felderítési feladatok széles spektrumát képes végrehajtani.

Az optikai láthatóság növelése érdekében helikopterekre telepített légi figyelőőrsöket alkalmazhatunk. A repülési útvonal és a konkrét felderítési feladat megtervezésénél figyelembe kell venni, hogy a terrorista erők rendelkezhetnek kézi légvédelmi rakétákkal, légvédelmi lövegekkel. A légi figyelőőrs feladata lehet a fegyveres csoportok bázisainak, menetvonalainak, felderítése. Légi felderítésre lehet alkalmazni a felderítő járőröket vagy az utánpótlást kiszállító légi szállítóeszköz személyzetét is.

A helyi lakosság kikérdezése fontos felderítési adatforrás. A polgári lakosság megnyilvánulásából következtetni lehet annak „baráti”, „semleges” vagy „ellenséges” magatartására. A polgári lakossággal fenntartott kapcsolat speciális adatszerzési és kihallgatási technikákat követel meg. A felderítést elhárító tevékenység megtervezésekor figyelembe kell venni, hogy a terroristákkal szimpatizáló, vagy megfélemlített lakosok felderítési adatokat adhatnak át a fegyveres csoportok számára ezzel veszélyeztetve saját csapataink biztonságát. A felderítés szempontjából fontos adatokat szolgáltathat a befogadó ország nemzeti felderítő rendszere is, illetve saját ügynöki hálózatunk is. Az így megszerzett adatokkal a felderítő adatszolgáltató képesség jelentősen fokozható.

ÖSSZEGRZÉS

A biztonságot ma már globális méretekben fenyegető terrorizmus valamennyi megjelenési formája elleni hatékony küzdelem Magyarország és partnerei, szövetségesei számára kiemelten kezelt feladat. A magyar haderő hadműveleti-, harcászati felderítőrendszerének bizonyos elemeivel fel kell készülnie a terrorizmus elleni harcra. A kidolgozásra kerülő doktrínáinkban, így az összhaderőnemi felderítő doktrínában is alaposabban kell foglalkozni a terrorizmus elleni harc katonai felderítésre háruló feladatrendszerével. A jelenlegi

felderítőrendszer technikai fejlesztésével, korszerűsítésével, a személyi állomány túlélő képességének további fokozásával, a terrorizmus elleni különleges feladatokra történő felkészítésével biztosítható a NATO által felállítandó reagáló erőbe történő integrálásuk, hatékony alkalmazásuk.